

Leto 1926/27

April

Ob robu cestâ ...

Ob robu širokih cestâ še stojiš, in tvoje strmeče oči gledajo življenje, ki teče hrupoma po njih. In se ti hoče, hoče vanje: v ta šumeči val, v ta drveči ples, v ta izpreminasti, mameči svet.

Ob robu širokih cestâ še stojiš, in skoraj se ti nabere let, da bo tudi tebi treba v hiteče vrste.

Mir tvojih cvetnih let bo ugasnil, začeti bo treba boj.

V tem boju ti bo treba mnogo in marsikaj.

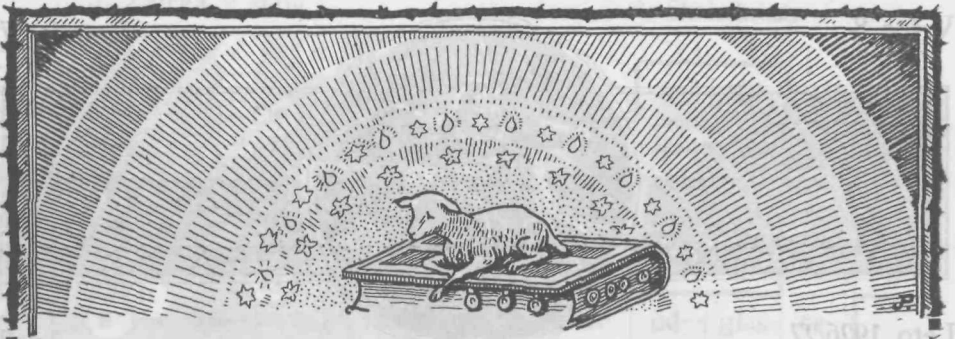
Zakaj od vekov se plazi zmija ob nogah ljudi, izpreminasta zmija, teh žalostnih krajev gospodar, oče laži in nevere, ošabni zapovednik na gladkih cestah, knez grehote tega sveta.

Želim ti, da boš vitez, svetel in dober, vitez močan in stanoviten, goreč in neustrašen, vitez mil in pravičen, in vitez poln vdane ljubezni.

Po tem svetu je pot v večno Domovino nelepa, neblaga borba, in presrečen, ki prispè z zmago ovenčan pred Njena vrata.

Če te vprašajo, kateri svetnik je v tem mesecu najbolj tvoj, jim odgovori: mladi vitez sveti Jurij! In še povej: zato, ker je vzor krščanskega borbenika! Ker je odet v oklep Ljubezni, opasan z mečem Duha, v sijajnem šlemu Pravice prebodel peklenškega zmaja, očeta laži in kneza grehote, in je bil povzdignjen na mesto, ki so bili z njega pahnjeni prevzetni angeli v globine pekla.

A. Žužek.

P. Krizostom:

Skrivno razodetje.

*Neštete vrste bele
s srebrnimi limbarji,
z drhtečimi lučkami
so zašustele — — —*

*Skrivnostno pesem svojo so zapele,
ki ne zna jo nihče drugi peti,
nihče njene melodije doumeti.*

*Skrivno razodetje — božji vrt.
Ves je z belimi zavesami zastrt,
ves je z venci prepleten,
z belim cvetjem ves je okrašen.*

*V sredini je oltar;
od njega seva žar
omamne svetlobe.*

*Sredi največje bleščobe
na knjigi zlati,
zaprti s sedmimi pečati —
Jagnje božje leži.
Na prsih kakor biser
mu trepeče kapljica krvi.*

*Neštete vrste bele
s srebrnimi limbarji,
z drhtečimi lučkami
so onemele — — —*

*V velik kolobar so se strnile.
Pred nebeškim Jagnjetom
se globoko priklonile.*

Rejenka.

(Nadaljevanje.)

Neki dan je Anica spet tako sedela kraj ribnika, zatopljena v sladko opazovanje, kar je v tistem trenutku začula bolešno rezgetanje žrebetovo. Ozrla se je in videla, da bega žrebiček kakor zbesnel po vrtu in je okoli njega vse polno čebel. Paslo se je revše pred čebelnjakom, pa se preveč približalo prašnici, in čebele, ki so se pripravljale ravno na roj, so ga obsule. Uboga žival ni vedela od bolečin ne kod ne kam, pa je naposled zdrvila k ribniku, da si ohladi v vodi skeleče bolečine. Razkačene čebele so hitele za njim, in ena izmed njih je pičila tudi Anico.

Otrok je pričel kričati in plakati in stekel je po gospodinjo Karlo.

V župnišču je bilo mahoma vse pokonci. Nekateri so hiteli za žrebetom, da bi ga pomirili; gospodinja je pa začela tolažiti Anico. Namazala ji je oteklo mesto z medom in jo peljala v veliko sobo, kjer je visela velika ura z godbo. Godba je igrala komad za komadom, a Anica je le še neprestano jokala. Šele čez nekaj časa se je umirila.

Tako so pretekla tri leta, odkar je Čekalka umrla. Anica je hodila že v šolo. V župnišču in pri županovih je bila samo zvečer; kadar je bilo pa nenavadno potrebno, tudi ves dan. V šoli se je naučila brati, pisati in računati. Župnikova sestra jo je pa naučila plesti nogavice, naučila jo je za silo šivanja in pospravljanja, in deklica se je v treh letih tako razvila, da jo je bilo veselje videti. Bila je velika, močna in zdrava.

Splošno se je Anici dobro godilo.

Proti koncu tretjega leta jo je pa doletela spet velika nesreča. Gospodu župniku je jel pojemati sluh, in bolezen se je toliko poslabšala, da je popolnoma oglušel. Moral je stopiti v pokoj in za svoje novo bivališče si je izvolil bližnje mestece Viškov.

Za ubogo zapuščeno Anico so napačili zdaj hudi časi. Od ranega jutra do pozne noči je morala delati, a pri vsem tem je bila mnogokrat lačna. V župnišču je bila vajena na dobro hrano, a pri županovih je bilo na mizi le zelje, krompir in žganci, pa še teh ni dobivala zadostno. Zato so ji jela lica polagoma bledeti, in dekletce je večkrat na tihem zajokalo. Revica je pa morala prikrivati tudi te solze. Če jo je videla županja objokano, jo je zmerjala in večkrat tudi udarila:

»Ná, da boš imela za kaj jokati! Zakaj se venomer dereš? Saj ti ni prizadel nihče kaj žalega!«

Neki dan je sedela Anica za skednjem. Pestovala je malega Tončka in pasla gosi. Županja je bila ravno prav nasedena in je zapodila deklico na pašo takorekoč brez kosila. Dva mrzla krompirja, ki ju je dala Anici, vendar nista bila za mlad, zdrav želodec dovolj.

Uboga deklica je vzela otroka v naročje, gnala gosi za gumno in pojedla po poti tista dva mrzla krompirja. Za skednjem je sedla v travo in s solzami v očeh tožila gosem svojo bedo in bolest:

»Goskice moje, vam je boljše ko meni. Vam ne stori nihče nič žalega. Lepo se pasete, jaz sem pa lačna. Za nameček me še kregajo in tepó! O moj Bog! Zakaj me ni vzela Karla s seboj? Ko bi vsaj vedela, kje je tisti Viškov, precej bi šla za njo!«

Ko je tako tarnala in tožila, je pa prišla k njej po cesti kramarica Pokornovka iz Prostejova. Ta je hodila že več let z razno tkanino za krila in z drugimi rečmi po vsem tistem okraju. Vse je poznala, in ljudje so poznali njo. Tudi v župnišče je hodila. Župnikova sestra je večkrat kupila od nje Anici kakšno blago za obleko ali kakšno ruto. Ko je videla ta kramarica Anico vso objokano, je postala in jo vprašala:

»Zakaj pa plakaš, Anica?«

»Teta se zmeraj jezé nad menoj,« je potožila Anica.

»A zakaj te ni vzela župnikova sestra s seboj v mesto?« čudila se je žena.

»Baje ni mogla. Toda, ko bi vedela, kako hudo se mi godí, vem, da bi me vzela.«

Kramarica je pogledala deklico in pomislila:

»No, jako je zrasla in močna je. Škoda bi je bilo za kmetsko delo. S seboj jo vzamem v mesto, pa bo.«

Nato je naglas pripomnila:

»Draga moja, če je župnikova sestra že enkrat rekla, da te ne more vzeti, te tudi ne bo vzela. Če pa hočeš, pojdi z menoj! Pri meni ni takega trpljenja. Ko boš večja, boš lahko dobila dobro službo pri gospodi.«

Anici so od veselja zaiskrile oči: »A kaj bo rekla teta?« ji je v tem trenutku prišlo na misel, in je to tudi opomnila kramarici.

»Ž njo bom že govorila, za to ne skrbi!« je odgovorila kramarica.

Šla je potem Pokornovka k županovim, in kmalu je bilo dogovorjeno, da pojde Anica s Pokornovko. Ko je kramarica odhajala, je obljubila, da pride ponjo v ponedeljek.

Anici je zavriskalo srce od veselja. V Krasnovu je ni več veselilo. Čekalkova sta ležala v grobu, dobri gospod župnik s sestro je odšel, novi gospod župnik pa ni dosti vedel o Anici, a drugi ljudje so se malo zmenili za njo, celo posmehovali so se ji nekateri. Edini, ki ji je izkazoval staro ljubezen, je bil gospod učitelj. Toda njega je Anica le malokdaj še videla, ker so jo županovi neredno pošiljali v šolo.

Nič čudnega torej ni bilo, ako si je Anica želela iti iz Krasnova. Pa čim bolj se je približeval dan odhoda, tem manj se je veselila na odhod, dâ, še celo nekam bala se ga je.

Človeško srce je kakor rastlina, ki požene korenine v vsaki, še tako slabi zemlji — in le s silo jo moreš izrjavati iz nje. In če bi to rastlino srca še tako previdno rval, kakšna koreninica se pri tem vendarle utrga.

Tako je tudi Aničino srce priraslo k nekdam milemu ji Krasnovu in je zagnalo najgloblje korenine v šoli, v župniškem vrtu, v grobu starih Čekalkovih, v cerkvi in vsepovsod, koder jo je vodila dobra babica. Odtod jo je zdaj hotela kramarica Pokornovka iztrgati. Nič čudnega, da je mlado srce trepetalo, in da mu je bilo, kakor bi ga kdo trgal.

V nedeljo zjutraj je zaklicala županja Anica: »Anica, obleci se, pojdeš k veliki maši! Saj je to zadnjikrat —« je pristavila z milejšim glasom, »popoldne pa pojdeš z menoj v župnišče in v šolo, da se poslovíš.«

Anica je oblekla krilo, ki ga je imela še iz župnišča, obesila svoj srebrni križček na vrat in si je pred zrcalom počesala lepe lase.

V cerkvi se ji je zdelo ta dan vse tuje; samo sveče na oltarju so še gorele z jasnim svitom, in orgle so bučale s starim milim glasom; saj je sedel za njimi stari gospod učitelj, in sveče je prižigal isti stari cerkvenik. — Še tista dva svetnika na desni in levi strani oltarja se ji nista zdela ista in nista gledala na ubogo siroto kakor prejšnja leta. Novi gospod župnik ju je dal pozlatiti, in to je Anico nekako motilo.

Popoldne se je oblekla županja kakor za v cerkev in šla je z Anico v župnišče in v šolo. Med potjo je učila deklico, kako naj se zahvali gospodu župniku in gospodu učitelju za pouk.

Anica se je v župnišču in šoli poslovila s solznimi očmi.

Ko sta prišli iz šole, je prosila Anica:

»Rada bi šla še h Koširjevim.«

»Tja greš lahko sama, pa pridi kmalu domov,« ji je privolila županja.

Krojača Koširja ni bilo doma. Pač pa je sedela Koširka z Marjetico in Jožkom na pragu. Francek je bil šel z drugimi dečki v gozd.

»O, Anica,« je zaklicala Koširka od daleč; »pa se menda vendar ne prideš poslovit?«

Anica si je, mesto da bi odgovorila, zakrilo z rokami oči in začela jokati.

»E, nič ne jokaj, draga moja,« jo je tešila krojačica. »Kaj pojdeš res v mesto?«

»Res,« je prikimala Anica.

»Tam bo boljše zate ko tukaj. Zakaj bi se pa mesta bala? Ako bi se ti tamkaj godilo hudo — saj nisi več tako majhna — pridi k nam, pri nas se ne boš izgubila.«

Anica je sedla na prag. Prijela je Marjetico za roko in žalostno gledala na mili kraj in na sosedno hišo, kjer je preživela toliko srečnih ur in kjer so bili zdaj tuji ljudje.

»Kaj pa — kaj moliš za rajnega deda in babico?« jo je vprašala Koširka.

Anica je prikimala, da moli.

»To je lepo,« jo je pohvalila krojačica, »saj sta zaslužila. Rajši sta te imela kakor svoje lastne. Ne pozabi nanju nikoli!«

»Še na pokopališče bi šla rada,« je pripomnila Anica, »toda ne znam odpreti vrat.«

»Čaki, pojdem s teboj,« se je odločila krojačica in vstala. »Si že pridna, da si se na to zmisliš.«

Zaklenila je hišo, položila ključ na navadno mesto, pa je počasi šla z otroki po zavrteh na pokopališče.

Solnce se je bilo nagnilo k zapadu in oblilo vso pokrajino z zlato zarjo.

Pokopališče je bilo za vasjo na griču. Lesena ograja je bila pokrita z malinjem in divjimi rožami. Na pokopališču ni bilo ne kamenitih spomenikov

ne pozlačenih križev, s katerih bi bilo odsevalo solnce, kakor vidimo to v današnjih časih. Stal je tam na sredi samo preprost lesen križ z neumetno Odrešenikovo podobo, a okoli po grobeh so bili nizki, črno pobarvani križi. Umetne in narejene lepote na tem pokopališču ni bilo, pač pa je cvetel tu izop in jagode, cvetela levandula, materina dušica in božji grmiček.

Koširka je odklenila zapah na pokopaliških vratih, odprla in stopila v svetem spoštovanju z otroki na božjo njivo. Toliko da so vstopili, so se brž vsi pokrižali in stopali tiho, pobožno k velikemu križu ter ga poljubili. Jožek je jel nekaj blebetati, toda Koširka mu je zapretila s prstom:

»Pst! Tiho bodi, da ne zbudiš duš!«

Fantek se je radovedno ozrl in kmalu nato vprašal:

»Kje pa so duše?«

»Spančkajo v grobéh,« je zašepetala krojačica in peljala otroka v ono stran, kjer sta ležala stari Čekalek in Čekalka drug poleg drugega.

Otroci so šli po prstih, kakor hodimo po sobi, koder kdo spi.

Čekalkova sta imela preprosta groba, porasla s travo in dišečo levandulo. Pri teh grobovih so vsi pokleknili. Anica in krojačica sta dolgo molili in si otirali solze.

Naposled je Koširka utrgala z vsakega groba šibico levandule, dala ju Anici in rekla:

»To spravi v molitveno knjižico za spomin. Poljubi še groba, pa pojdemo, čas je.«

(Nadaljevanje.)

Štefan T.:

Bil sem otrok.

Pri plotu za vasjo sem se igral.

Tedaj je prišel iz tujine po beli cesti tujec in se je ustavil pri meni.

Jaz sem gledal njegova prašne čevlje in potni obraz ter pod vratom razpeto srajco, v srcu pa se mi je budilo hrepenenje.

Tujec me je pogledal s prodirajočim pogledom in se je nasmehnil:

»Kdo pa si ti, deček, in čigav?«

»Naš sem in sem jaz.«

»Si ti?«

»Jaz sem, in tu je plot in tamle roža in še naprej je polje in tam gori na nebu je božje solnce, zlato solnce, božje in moje.«

»Tako?«

»Da tako! Pa zvečer se bo solnce zbalo in se bo skrilo v temi. Jaz tudi.«

Tujec se je nasmehnil in šel dalje.

Jaz sem bil otrok.

Po cesti dol priropota voz, pred župniščem obstane.

Čez kratko potrka na duri v pisarno, natiho in neodločno, kakor ne bi prav vedelo, ali naj ali ne, ali trka na prave ali na napačne duri. In tudi jaz ne vem prav, je li res potrkalo, ali se mi je samo zdelo. Vendar zakličem: »Naprej!«

A nihče ne vstopi. Ponovim: »Naprej!« glasneje, če bi bil kak gluh obiskovalec, dasi si sam pravim, da bi tak trkal pač glasneje in odločneje. Ko ne vstopi tudi zdaj nihče, stopim jaz proti durim.

Odprem jih in zagledam pred seboj majhnega, rdečeličnega, a precej nežnega fantiča. Klobuček drži v roki in se smehlja napol prijazno napol v zadregi.

»A ti si, Ivanček! Kaj bi pa rad?«

»Oves sva vam pripeljala.«

»S kom pa, z očetom?« — Čudno se mi zdi, kako da ni prišel oče v župnišče, ampak je poslal fantiča.

»Ne,« se smehlja boječe, »s Franckom.«

Francek je namreč manjši Ivančkov brat. V šolo hodita oba šele to leto. Pride pa Ivanček, starejši, vsakih štirinajst dni enkrat, Francek, mlajši, enkrat na mesec. Če kdaj večkrat, je že pravo čudo.

»S Franckom? Pa sta vidva sama peljala?«

»Sama. Očeta noga boli, ne morejo.«

Čudim se, pohvalim ga: »Pa sta res junaka, da upata sama peljati.«

Nič ne reče. Samó skromno se smehlja, kakor bi hotel reči: »Kaj pa to!«

Grem z njim na cesto. Visoka, vidno že zelo stara kobila dremlje pred vozom. Francek stoji ob njej za čuvaja.

»A kako bomo le te vreče dobili z voza in v župnišče?« premišljam glasno. Ivanček in Francek ne rečeta nič. Gledata vreče, gledata mene, v nekaki vdani zadregi, kakor bi hotela reči: »Tega pa tudi midva ne veva.«

»Ne bo druge pomoči, soseda pokličem.«

»Najbolje res bo,« z modrostjo odraslega moža pritrdi Ivanček.

Ko priženem soseda, res srečno spravimo vreče z voza v župnišče.

»Pridna sta, da za očeta tako delata,« pohvalim mlada voznika. »A kadar bodo zdravi, bodo spet oni, kaj?«

Nič ne rečeta. Smehljata se in pripravljata, da s staro Luco spet junaški odrineta proti domu.

Zakaj nista nič odgovorila, sem izvedel nekaj dni pozneje: oče bolj nerad dela, pa preloži, kar le more, otrokoma na rame.

Nekaj tednov pozneje sem šel mimo njihovega doma. Pa sem videl Ivančka, da je nesel težek koš trave. Kar zanašalo ga je sem in tja.

»Kaj pa neseš, Ivanček?«

»Travo. Za Luco.«

»O, ti si pa že kar za hlapca pri vas.«

Smehlja se, nič ne reče. Pogumno nese koš proti hlevom.

»Siromak si,« si mislim. »Prezgodaj te tako upregajo. Dobro je, če se vadiš dela, a vse o pravem času!«

V šolo pribeži Ivanček navadno šele proti desetim, ob koncu moje ure. Ne rečem mu nič. Vem, da je delal že vse jutro. V šoli sedi mirno. Ni mu pač za nemir in šepetanje, ko je pa že ves utrujen. —

Prišla je jesen, deževna, blatna in žalostna. Vendar sem šel še vsak dan v gozd. Saj je tako čudovit v jeseni, tako mogočno govori mislim in srcu s svojim hiranjem in umiranjem.

Kar zaslišim neko popoldne voz, ki ropota po kamnati in obenem tudi dovolj blatni gorski cesti. Pogledam. Glej ju, Ivanček in Francek peljeta, najbrž v mlin, ker imata kup vreč na vozu.

Gledam in poslušam.

Spredej stopa Ivanček, Luco vodi za uzdo. Toliko da še seže tako visoko. Dobro, da Luca ponižno pokimava, ne dvigne glave nikoli mladostno in objestno nakvišku. Saj bi sicer dvignila še malega vodnika ali ga vrgla na cesto.

Zdaj zdaj se obrne Ivanček napol nazaj, proti Francku, ki stopa ob vozu, z drobno šibico v roki, ter ga opomni: »Poženi jo, poženi!«

In Francek zavihiti šibico po zraku in komandira s svojim drobnim glaskom: »No, Luca, no, bistahor!«

A Luca počasi, počasi. Kako bi tudi mogla naglo! Gleda namreč na noge palčka pred seboj in previdno čaka, da odtegne ta pred njo svoje drobne bose nožice, potem šele stopi ona s svojim mogočnim kopitom. Zato se pri najboljši volji ne more mnogo zmeniti za klice Franckove: »No, Luca, no, bistahor!«

Kar Francek odločno zapove: »O, Luca, o!«

»Kaj bo pa sedaj?« pomišljam in gledam. A kmalu vidim: koc jima je zlezal z voza in se zapletel pod kolo, ki ga potiska v blato.

Z združenimi močmi se trudita mala voznika, da bi ga izvlekla. Pa ne gre tako lahko.

Stopim izza drevja.

»Pa vama jaz pomorem.«

Prijazno se nasmehljata, privzdigneta klobuke, vendar opazim, da sta v zadregi. Morda mislita: »Ne bi trebalo, narediva tudi sama.«

Vendar pomagam, da izvlečemo koc izpod kolesa. Otepamo ga, a blato je mokro, kolo je pritiskalo, trdno se drže veliki rumeni madeži.

»Bodo že mama doma osnažili,« odloči naposled Ivanček. O očetu ne reče nič.

Vržemo koc čez vreče na voz, in spet gre: »No, Luca, no, bistahor!« Tako se peljejo v dolino: Ivan, vodnik, spredaj; Luca, najmočnejša, najmirnejša in najmodrejša, v sredi; Francek, čuvaj in poganjač, zadi.

Varuj vaju Bog, mlada voznika!

Ksaver Meško.

Mirko Kunčič:

Oblaček in kraljična.

Pravljicne sanje gredo čez polje. Pa je priplul iz devete dežele
Beli oblaki se smejejo, oblak kot snežec mehak in bel,
zvezde — cekinčke štejejo kradoma svetlih cekinov nagrabil
od zarje večerne do belega dne. v vrečo ogromno... in spet odletel...

Ali cekinom ni konca ne kraja: Plakala v temnem je lesu kraljična
vedno spet nove trkljajo iz raja tiste dežele, oj, plakala:
božji krilatci in zvonko pojo: »Vse so mi škratje hudobni pokrali!
»Oj, vi oblaki! Le štejte, hoho...« Kaj sem sirota dočakala!»

Gorko zasmilila se je oblaku
kraljična pregnanka; priplul je nazaj —
vse ji nabrane cekine podaril,
na krilih srebrnih spet splaval je v raj...

Ivon Pogumnik.

Bretonska pripovedka.

Nekoč je živel v Bretoniji baron Kerver, plemenit in bogat gospod. Njegov grad je bil najlepši v deželi; v slokih obokih se je dvigal in bleščal, in rozge divje trte so ga krasile. V prvem nadstropju je bilo dvanajst balkonskih oken. Njih šipe so odsevale v pisanih barvah zgodovinske prizore: šest, ko je sinilo nanje jutranje solnce; šest, ko se je uprlo vanje solnce zvečer.

Ko je baron zajahal zjutraj konja, odhajajoč v spremstvu nepočakanih psov na lov, je pozdravljal svojih šest hčer, ki so slonele, lepe ko zarja, na vzhodnih oknih. Vračajoč se zvečer domov, je pa pozdravljal šest svojih sinov, ki so ga čakali, lepi in krepki, ob zapadnih oknih.

Po vsej deželi so smatrali prijatelji in sovražniki barona Kerverja za najmočnejšega med vitezi in za najsrčnejšega očeta.

Grad je imel samo dvanajst balkonov, otrok pa je bilo trinajstero. Zadnji, ki se je rodil in so ga imeli najrajši, je bil Ivon, in zanj ni bilo balkonskega okna. Ker ni mogel z okna opazovati očeta, ga je ob slednjem njegovem odhodu in prihodu čakal na vratih in ga vsakokrat ljubeče objel.

Ivon je rasel ob mleku, kruhu in vodi — drugega ni maral — in je bil tako močan in drzen, da je že v dvanajstem letu zadavil volka. Ko je imel šestnajst let, je bil neznansko jak in sila ročen. Vsi so ga ljubili in mu radi njegove moči in njegovega poguma vzdeli ime Pogumnik.

Nekega dne je stopil Ivon v popotni opravi pred očeta:

»Oče moj in gospod, blagoslovite me! Naš grad ima že tako dovolj junaških vitezov. Kaj bi mu tak mladenič, kot sem jaz? V svet grem, da si poiščem slave in sreče!«

»Sin moj,« je rekel oče, »prav imaš, in jaz nimam pravice, da bi te zadrževal. Samo premlad si še. Ali ne bi hotel počakati še leto dni.«

»Oče moj, vi ste že v sedemnajstem letu potolkli nekega Rohana, velikana. »Pogum, Kerver!« je naše geslo. Tudi jaz ga hočem izvajati.«

Ko je oče blagoslovil sina, je Ivon stisnil bratom roke v slovo, poljubil mater in sestre, pozdravil plemiče in služinčad in odšel z veselim srcem.

Nič ni zadrževalo mladca na poti: reko je prebrodil, goro prelazil, gozd prehodil, sledeč solncu. V srcu je nosil geslo: Pogum, naprej, Kerver!

Tri leta je že hodil po svetu, čil in vesel ob zgodi in nezgodi, ko so ga lepega dne zaprosili, naj bi se udeležil križarske vojne proti paganskim Norvežanom. »Premagati nevernike in pridobiti si kraljestvo!« Dvojno veselje je vzbudila ta misel v Ivonu. Poiskal si je dvanajst junaških tovarišev, opremil majhno ladjo, razvil jadra in pripel najvišje na jamboru modro zastavo z rodnim grbom in geslom.

Morje je bilo mirno, veter ugoden, noč jasna. Ležeč na krovu in zroč v nebo, je iskal Ivon zvezdo, ki jo je videval prejšnje čase, kako se je lesketala nad stolpi očetnega gradu.

Pa je tedaj zadela ladja na neko kleč in se razbila. Jambori so zahreščali in se zvrnili ko posekana debla, in mogočni valovi so pokrili ladjo in modro zastavo...

»Pogum, Kerver!« je zaklical Ivon, prikazavši se na valovih. Držeč v eni roki svoj meč, je tako mirno plaval, kot da se koplje doma v grajskim ribniku.

K sreči se je pojavila tisti čas luna in obsvetila onkraj lesketajoče se gladine temno obrežje. Brodolomni Ivon je pristal, zahvalil se Bogu z molitvijo in mirno zaspal na pesku...

*

Zjutraj ob prvi zori se je Ivon prebudil in skušal prepoznati pokrajino. Daleč tam je zapazil grad, velik in visok ko stolna cerkev. Zapustil je obrežje ter hodil in hodil ves dan in pod večer je prišel do gradu in obstal pred zaprtimi vrati. Krepka moška roka ne bi mogla premakniti tolkača na vratih, a Ivon ga je dvignil in ž njim potrkal.

»Naprej!« se je oglasilo odznotraj, kot bi zamukal velikanski vol. Vrata so se odprla, in grozen velikan je stal pred Ivonom. Prijel je malega Bretonca za ovratnik in ga dvignil, da si ga natanko ogleda.

»Kdo si in kaj hočeš?« je vprašal velikan.

»Pogumnik sem in iščem srečo,« je odvrnil Ivon.

»Našel si jo,« je menil velikan. »Prav res, paža potrebujem in sprejemem te v svojo službo.«

Naslednje jutro se je velikan pripravil, da žene čredo na pašo. Preden odide, pokliče paža ter mu reče:

»Ves ljubi dan ne boš imel drugega dela nego to, da očistiš hlev. Vidiš, dobrega gospodarja imaš. Pazi se pa, da ne boš pasel radovednosti in stikal po gradu!«

In velikan odide za čredo.

»Res, nič kaj posebnega ne zahteva in mi ne nalaga ta moj gospodar,« meni Ivon. »Da pospravim hlev,« je še računil, »imam časa do večera. Poglejmo zato medtem malo po gradu. Ker mi je to prepovedal, je znamenje, da je v njem kaj posebnega!...«

Vstopi Ivon v prvo sobano in zapazi nad velikim ognjiščem kotel, viseč na verigi, in v njem je vrelo, dasi ni bilo ognja.

»Oho, to pa bo kaka čarovnija!« pomisli Ivon, si odreže čop las, jih omoči v kotlu, in ko jih potegne iz njega, so bili vsi rdečerumeni od raztopljenega bakra.

»Ej, to pa je juha posebne vrste!« vzklikne Bretonec sam pri sebi. »Če bi jo pil, bi si ustrojil želodec z oklepom!«

Vstopi nato v drugo sobano in ugleda nov kotel, ki je v njem vrelo na ognjišču brez ognja. In spet pomoči v kotel čop las in ko jih potegne iz njega, so bili srebrni.

»Na našem gradu,« pomisli Ivon, »ne kuhajo tako dragocene juhe, a bolj tečna je le!...«

Vstopi še v tretjo sobano in zagleda tudi v njej na ognjišču brez ognja kotel, ki je v njem vrelo. Vnovič, kot prej, pomoči vanj čop las in ko jih potegne iz njega, so se čudovito bleščali: bili so pozlačeni.

»Vedno boljše in lepše! Mogoče me čaka v četrti sobani še juha iz dijamantov!« pomisli Ivon veselo in stopi dalje.

Pa najde v četrti sobani nekaj vse bolj dragocenega kot diamante. Najde črnelaso deklico čudovito milega obraza.

Ivon se ji vitežko pokloni.

»Nesrečnež!« krikne lepotica. »Kaj iščete in delate tod?«

»Grajski sem,« odvrne Bretonec. »Velikan me je sprejel v službo,«

»Bog vam pomagaj in vas reši!«

»Zakaj le? Gospodar se mi ne zdi hudoben. Ni mi naročil drugega dela nego to, da očistim hlev, preden se vrne.«

»Nesrečnež! In kako napravite to?«

»Menim tako, kot delajo to vsi!...«

»Če boste delali tako, kot delajo vsi, bo priletelo za vsake vile gnoja, ki ga boste vrgli skozi vrata, deset vil novega skozi okno v hlev. Čujte, kidajte ga z ročem, in hlev bo v trenutku očiščen.«

Ivon jo začudeno gleda, in lepa deklica mu razloži, da se razume na čare, ker je hči neke čarovnice. Pove mu še, da je prišla tudi ona po nesreči v velikanovo suženjstvo in da se imenuje Cilka.

Med tovariši v nesreči se vzbudi kmalu prijateljstvo. Tudi med Ivonom in Cilko se je vzbudilo in bilo že pred večerom tako veliko, da sta si obljubila, da se poročita, kakor hitro bi ubežala iz velikanove sužnosti.

»Zdaj pa pojdi hitro na delo!« Ivona skrbno opomni Cilka, ko vidi, da se solnce že nagiba. »In ne pozabi, kar sem ti povedala!«

Ivon odide v hlev. Ker se mu pa zdi prav, kot so rabili vile od pamtiveka, jih tudi on tako rabi. A glej, za vsake vile gnoja, ki ga vrže skozi vrata, prileti deset vil novega skozi okno in skoro da ga zasuje. Ker si ne more drugače pomagati, le poslušaj Cilkin nasvet ter obrne vile in začne kidati gnoj z ročem, in v trenutku je bil hlev izpraznjen in čist še bolj ko oni Avgijev hlev, ki ga je osnažil Herkul, obrnivši in pustivši skozenj reko Alfej.

Ko tako srečno opravi svoje delo, Ivon sede na kamenito klop ob pragu in čaka, da se gospodar vrne. Prekriža si roke in gleda v zrak ter si zapoje polglasno popevko iz domačih krajev.

Velikan se s čredo vrne.

»Ali si očistil hlev?« vpraša.

»Sem ga, gospod. Pojdite in pogledjte!«

»Pogledam, koj pogledam.«

Velikan odide v hlev in se vrne ves zelen od jeze.

»Ti, moja Cilko si videl!«

»Ej, kdo pa je ta Mojacilka?« vpraša mali Bretonec in pogleda v velikana.

»Ubogi norček, le počakaj, še prehitro zveš!« zagodrnja velikan — — —

Drugo jutro, ko velikan spet prižene ob zori iz hleva svojo čredo, pokliče paža in mu reče:

»Danes ne boš imel ves dan drugega dela nego to, da pojdeš na travnik in uloviš mojega konja, ki se tam pase, ter ga privežeš v konjušnico. Vidiš, dober gospodar sem. Samo pazi, da ne boš hodil in stikal po gradu!«

Ko velikan odžene čredo, steče Ivon k Cilki in govorila sta, kako lepo bo, ko se rešita iz velikanove sužnosti.

Čas jima v pogovoru hitro mine. Že se je nagibalo solnce, ko se je odpravljaj Ivon, da ujame konja in ga privede v konjušnico.

»Nesrečnež, kako ga pa uloviš?« ga vpraša Cilka.

»Kako? Tako kot vsak!« ji odvrne Ivan.

»Če ga tako zgrabiš kot ga vsak,« mu reče Cilka, »te konj ožge z ognjem, ki mu šviga iz nozdrvi. Vzemi brzdo, ki jo najdeš v konjušnici za vrati, porini jo konju med zobe, in krotek bo ko jagnje!...«

Ivon odide v konjušnico, vzame brzdo in se odpravi na travnik. Konj, velik ko slon, mu pridirja nasproti in prha iz nozdrvi ogenj. Mali Bretonec mu vrže med zobe brzdo, pa postane krotek ko jagnje. Spleza mu Ivon na hrbet in ga mirno vodi v konjušnico. Potem sede ob pragu na kamenito klop, prekriža roke, gleda v zrak in si zapoje popevko iz rodnihi krajev.

Velikan se vrne s čredo.

»Si li privedel domov konja?«

»Sem ga, gospod. Dobra žival je že pri svojih jasliah.«

»No, bom videl!«

Velikan odide v konjušnico in se vrne zelen od jeze.

»Ti, moja Cilko si videl!«

Mali Bretonec začudeno pogleda in reče:

»Že spet! Pa bi vendarle rad vedel, kdo je ta Mojacilka?...«

»Le počakaj, norček, še prehitro zveš,« mu odgovori velikan.

Ob zori tretjega dne spet pokliče velikan, preden odžene čredo, paža in mu reče:

»Danes ne boš imel drugega dela nego to, da odideš v pekel in izterjaš tam moj zaslužek. Toda glej in pazi se, da ne boš kolovratil in stikal po gradu!«

Ko velikan odide, poišče Ivon Cilko in ji pove, kaj mu je naročil gospodar.

»Nesrečnež, kako pa to napraviš?«

»Res ne vem,« ji odgovori Bretonec. »V peklu še nisem nikdar bil in tudi nisem videl nikogar, ki bi šel vanj...«

»Ali vidiš tam doli ono pečino?« mu reče nato Cilka. »Tam so vrata v pekel. Na, tu imaš palico! Z njo potrka trikrat, in ko se pečina odpre in ti pride nasproti peklenšček, povej mu velikanovo naročilo. Ko te bo vprašal, koliko hočeš, mu koj odgovori: „Nič več nego morem nesti.“«

In še sta govorila Ivon in Cilka o prihodnosti, ko se jima posreči, da ubežita iz velikanove sužnosti. Le, kako bi ubežala, nista vedela...

Proti večeru odide Ivon do pečine, potrka trikrat nanjo in zahteva od peklenščka, ki se je pojavil ves ognjen, naj mu izplača velikanov zaslužek.

»Koliko hočeš?« ga vpraša peklenšček.

»Ne več, nego bi mogel nesti,« odgovori brzo Ivon.

Peklenšček nato odpelje Ivona v neki rov, mu napolni vrečo z zlatom in srebrom, z biseri in diamanti in smaragdi in rubini in mu jo naloži na hrbet; težka je bila, in komaj jo je mladenič obdržal.

Vrnivši se v grad, odloži Ivon vrečo, sede na prag, prekriža roke, gleda v zrak in si zapoje polglasno lepo popevko iz rodnih krajev.

Velikan se vrne s čredo.

»Si li izterjal moj zaslužek?«

»Da, gospod. Odvežite vrečo in pogledjte, če je prav.«

»O, pa še kako pogledam!«

In velikan odveže vrečo in iz nje se usuje zlato in srebro, biseri in diamanti in smaragdi in rubini, in blestelo je vse ko potok luči...

»Ti, mojo Cilko si videl!«

»Za božjo voljo,« spet vzklikne Bretonec, »ali bi ne mogel vendar enkrat zvedeti, kdo je ta Mojacilka?«

»Molči in tiho bodi, norček! Jutri boš že zvedel...«

(Nadaljevanje.)

Mladinski novičar.

Zmrznili. Poleti se kopljemo, pozimi se pa drsamo; pa ga ni veselja, da bi vanje ne kanila kaplja grenčice. Vedno se pritakne zabavi kaj nevšečnega. Gori v mestu Oslo (Kristijanija) imajo več mraza in več ledu nego pri nas, ker so ob severnem morju. Nedavno so se tam igrali na ledeni plošči trije otročiči. Toda plošča, ki je bila seveda ogromna, se je odmaknila na morje — in z njo oni trije otroci. Ponoči so zmrznili. Ko se je ta veliki splav drugi dan spet približal obrežju, so našli sirotke vse trde na ledu. Te ledene plošče so tako velike, da še ribiči vedno ne vedo, ali je to plavajoči led ali del suhe zemlje.

Sladka novica. V vročih krajih Afrike in Azije uspevajo kar na prostem palme, ki jih je veliko vrst. Nas najbolj zanima palmovo drevo, ki rodi datelje, sladki sad, ki je boljši in okusnejši nego med. Takole okrog božičnih praznikov prineso ta sadež tudi pri nas na trg; po trgovinah se dobi pa v lepih zavojčkih. Poceni pa ni ta sladkost, kajti priromati mora tam od Perzijskega zaliva. Ker je torej ta sadež tako dober, se sladkosnedeži in prijatelji — pa tudi prijateljice — dobrih jedi zanimajo, koliko je neki na svetu takih dreves? In glejte — današnji novičarji znajo tudi na to vprašanje odgovoriti, zakaj dateljeva palma je — rekel bi — bogastvo. Po poizvedbah in podatkih raznih potnikov se je dognalo, da je takih dreves danes še 90 milijonov. Več kot polovica teh pa raste ob Perzijskem zalivu.

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Napuh.

Napuh v hišo, sreča iz hiše.
Napuh hodi pred padcem.
Za napuhom hodi palica.
Kjer napuh kosi, tam ne večerja.
Napuh — vseh grehov oče.
Napuh dela iz angelov vrage.
Napuh gleda iz svile in raševnika.

Narava.

Kar narava dá, dá bogato.
Kar narava odreče, ves svet ne speče.
Le norcu ne dá narava nikoli dovolj.
Narava je z malim zadovoljna.
Narava ne naredi nič zastonj.
Kar narava ne dá, umetnija dá.
Narava je dala krto majhne oči.
Narava ne dela skokov.
Narava gre srednjo pot.
Narava dá zrno, moke ne.
Kdor k naravi v šolo hodi, ni lenuh.
Kdor se narave drži, malo boleznj trpi.
Narava si sama pomaga.
Narava je najboljši zdravnik.

Drobiž.

Še nekaj iz najbolj severnih krajev. Lovec stoji v severnih pokrajinah vedno z obema nogama v grobu. »Smrt sedi na koncu tvoje sence«, — pravijo Eskimi, kadar gredo na lov. Neki raziskovalec severnih pokrajin pripoveduje:

Nekoč sem šel z Eskimi na lov. Prenočil sem v pragozdu pod skalo ob reki Saske-tchevan (Mackenzie), eni največjih rek, ki se zlivajo na ameriški obali v Ledeno morje. Noč je bila hladna, in gorivo, ki smo ga nabrali v pragozdu, je bilo kmalu porabljeno. Še preden se je zdanilo, smo morali iskati v pragozdu suhljadi. Komaj smo pa začeli klestiti suhe veje, smo že začuli obupen klic na pomoč. Nihče ni vedel, kaj se je zgodilo. Pograbil sem puško in hitel v smeri, od koder je prihajal klic. Vedel sem, da prihaja glas iz jame. Ko sem se približal dotičnemu kraju in dvig-

nil svetiljko, da pogledam, kje je vhod v to podzemlje, sem opazil kup suhljadi in spoznal, da se je nesrečnež ujel v naravno past. Stopil sem še dva koraka naprej. Naenkrat je začela suhljad pod mojimi nogami pokati, in padel sem v jamo. K sreči sem imel na nogah smuči, sicer bi si bil zlomil pri padcu nogo. Tako sem se pa zadržal in padel počasi na dno. Na prsih sem imel pritrjeno svetiljko, ki je ves čas izborno svetila.

V jami sem zagledal v mlaki krvi razmesarjenega Eskima. Ležal je tik pred menoj in se zvijal v zadnjih zdihljajih. Okrenil sem se in zagledal na nasprotni strani ogromnega medveda. Roke so se mi tresle od mraza tako, da je bila nevarnost še večja. Kar brez premisleka sem privil svetiljko in spustil vanjo ves bencin, tako da je napolnila jamo močna svetloba. Na beg nisem mogel niti misliti. Ko sem tako vrtel v roki svetiljko, sem opazil, da je medvedov v jami več. Previdno sem snel z rame puško, nabasano z dum-dum-naboji, ter se pripravil na napad. Ustrelit sem in zadel medveda, ki je raztrgal Eskima. Potem sem začel streljati še po drugih in šele po petem strelu sem bil iz nevarnosti. Ako bi ne bil imel svetiljke, bi me bili medvedi gotovo raztrgali, ker sem padel v brlog, kjer je imela zavetišče cela medvedja družina.

Naposled sem pokleknil k Eskimu in pregledal njegovo razmesarjeno truplo. Siromak je bil strašno razdejan. Po vsem telesu so se mu poznali sledovi medvedjih zob.

Odvezal sem si smuči, se oprijel skale in splezal iz jame. Bil sem tako prestrašen in izmučen, da sem se komaj držal na nogah. Ker nisem mogel sam do svojih lovskih tovarišev, sem začel streljati, da bi mi prišli na pomoč. Kmalu so prihiteli polarniki in Eskimi. Povedal sem jim, kaj se je bilo zgodilo, in vsi so odhiteli k jami. Iz nje so potegnili mrtvega tovariša ter ga pokopali v snegu. Taki pogrebi napravijo na človeka zelo mučen vtis, ker se vrše brez sorodnikov, brez cvetja in nagrobnih govorov.

Po pogrebu so se spustili Eskimi iznova v jamo. Navezali so na vrvi ubite medvede ter jih potegnili iz brloga. Medvede smo naložili na sani ter jih odpeljali v

taborišče, kjer smo preživljali zimo. Radovednost pa meni ni dala miru, in zato sem zlezel še enkrat v medvedji brlog, da si natančno ogledam jamo, kjer so si medvedje uredili varno zavetišče. Tam sem našel cele kupe rib, suhljadi, suhe trave in slame, ki so jo nanosili medvedje, da bi spali čez zimo na mehkem. Brlog je imel dve odprtini. Ena je vodila pod skalo, druga pa naravnost navzgor. Očividno so imeli medvedji stranski rov pod skalo za vhod, drugo odprtino pa za past.

Ko sem se vrnil k lovskim tovarišem, sem opazil, da baš odirajo dva velika medveda. Spoznal sem, da to nista medveda, ki sem ju ustrelil jaz v brlogu. Eskimi so mi povedali, da so moj plen že spravili na sani in da so v moji odsotnosti ubili še dva medveda. Bili smo v pokrajini, kjer so medvedji zelo pogosti. Ta kraj se imenuje medvedja prerija. Kakih 100 kilometrov od izliva reke Atabaske se nahaja znamenito Medvedje jezero, do katerega pa žal nisem došel. To jezero je zelo nemirno. Indijanci pravijo, da je pod njim podzemni vulkan, kar ne bi bilo nič čudnega, saj je na Alaski vse polno vulkanov. Od Medvedjega jezera ni daleč takozvana Medvedja jama, ki je po vsem svetu znana kot neizčrpna zakladnica zlata. Polarniki pripovedujejo, da je ta jama vsa zlata. Te govorice so seveda pretirane, vendar sem slišal, da se vrne vsak Indijanec, ki se upa na ono stran Medvedjega jezera, s koščki zlata. Beli polarniki tem govoricam ne verjamejo in se za zlato sploh dosti ne zmenijo, češ, da iskalci zlata z razstreljevanjem skal prepode divjačino. Zanimivo je pa, da se imenujejo vsi kraji med Wranglovim otokom in reko Mackenzie »zlati sever«, kar je deloma upravičeno. Nepopisni so namreč prizori, ko vzhaja tam pomladno solnce in ko se leskečejo med ogromnimi ledenimi gorami skale, kakor da bi bile iz zlata.

Na daljni sever me je zanesla usoda z ribiško ladjo neke ameriške trgovske družbe. Vsak polarnik in domači lovec lahko potuje s tako ladjo brezplačno pod pogojem, da bo vse, kar bo ustrélil ali našel, prodal lastnikom ladje. Ladja odpluje običajno zgodaj spomladi in se ustavi šele na odprtem morju. Tu iščejo lovci živali, ki so poginile v strašnih snež-

nih metežih. V ta namen jim služijo ukročeni volkovi, ki nadomestujejo na daljnem severu naše lovske pse. Često najdejo lovci rib, raznih ptic in zveri, da bi lahko obogateli, ako bi jim družba plen dobro plačala. Toda Američani so skopi, in ubogi lovci dobivajo samo skromno nagrado. Ves plen nalože na sani in ga prepeljejo na trgovske ladje, kjer obesijo živali nad parne kotle, da se ledena skorja raztopi. Nato jih očistijo in posuše. Poveljnik ladje razdeli med lovce živila in druge potrebščine ter se vrne z bogatim plenom, ki mu obeta v Ameriki ogromen dobiček.

1. Velikonočna zastava.

Pazi na okraske črk ?

2. Pravokotnik.

(S. Trobina.)

ce	v pr-	mi	pi	Sr-	se	sih	to-
ma-	no	da-	dni	za-	knje	v nek-	nje
sre-	do-	cve	—	v pre-	čno	bo	ta
zla-	zla-	le-	—	o	ta	ta	ta

3. Konjček. (Miroljub, Vižmarje.)

cem	vi-	ni	gla-	vi	za-	tem	čam	z ven-	vo	vseh	naj-
del		tem	sem		vo	vnet		o-	lep-		klet
o-	Z ven-	jem	de-	njo	ki	ven-	cem	Sla-	de-	njo	šo
ga	vi-	ti	ne-	ba	no	lje	pi-	je	ga	go-	ca
vi-		svet	jas-		ga	k njim		iz	Sled-		če-
še-	kot	po-	ne-	z noč-	že-	jo	mo-	ki-	re-	sr-	njo
se	te	plam-	se	jo	zve-	vo	ven-	cem	noč	mi	svet-
ti		nec	te		ble-	tem		Sla-	va		med
v ve-	vas	daj-	šči-	zde	Zla-	čam	Z ven-	o-	va-	e	pla-
svi-	naj-	jas-	si	pi-	bo	ta-	da-	ti	či	vaš	o-
še		ti	Dol		kra-	o-		ki	ko		lu-
kar	ni	lep-	te	ne-	sto-	va	ko	ču-	zla-	to	žar

Rešilci in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista in se objavljajo le imena onih rešilcev, ki bodo rešili vse zagonetke — v prihodnji številki.

1. Rešitev demanta v 7. številki:

```

T
v r t
p r i b a
T r i g l a v
p a l e c
r a j
v
    
```

2. Rešitev napisa peči v 7. številki:

Prva, tretja in peta vrsta ima samo cele pečnice, druga in četrta pa tudi polovice. Beri najprej zapored navzdol prve, potem druge in dobiš:

Pozimi se vé, kaj peč velja,
v nesreči se prijatelj spozna.

3. Rešitev zalege v satju v 7. številki:

Začni z 1 in poišči v vrsti črko, tako nadaljaj pa dobiš pregovor:

Ne daleč od žela ima med čebela.

4. Rešitev skakalnice v 7. številki:

Notranji glas.

Eno je potrebno le:
skrbi zase, ljubi brata,
dvigni ga, odpri mu vrata
in sodnik naj bo srce.

Zložil Levstik.

Dostavek. K zgodovini Ra de č v 6. številki je pripomniti, da je bil ta trg nedavno povišan v mesto.